

*Магальяс Тетяна Русланівна,
Клюшниченко Олена Олександрівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
студентки спеціальності «Облік і оподаткування»*

Неділько Аліна Іванівна
асистент кафедри державного управління і права

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Місцеве самоврядування є важливим елементом державотворення. Саме місцеве самоврядування відіграє значну роль у поєднанні інтересів держави, суспільства та особистості, сприяє гармонізації прав і свобод людини і громадянина з інтересами держави і суспільства. Тому завжди питанню розвитку місцевого самоврядування приділяється значна увага з боку науковців, які досліджують проблеми розвитку системи місцевого самоврядування, а також перспективи їх вирішення, вітчизняними вченими які присвятили свої роботи цій проблематиці є А. М. Коладій, В. В. Кравчук, М. О. Пухтинський, В. П. Рубцов, А. Ф. Ткачук, М. І. Корнієнко, Г. В. Левицька.

Реформа органів місцевого самоврядування передбачає об'єднання (укрупнення) територіальних громад. Це здійснюється через те, що надмірна частина ресурсів у таких громадах і далі витрачатиметься на утримання управлінського апарату, а для реалізації серйозних проектів місцевого розвитку коштів не вистачатиме. І навіть наділення додатковими ресурсами переважної більшості наявних дрібних територіальних громад, їхньої спроможності не забезпечить. Тому реформа місцевого самоврядування, враховуючи позитивний як європейський, так і власний історичний досвід, передбачає обов'язкове об'єднання (укрупнення) територіальних громад.

Останнім часом на законодавчому рівні було прийнято декілька концепцій реформування місцевого самоврядування, які в цілому відповідають зазначеним принципам, спрямовані на підвищення спроможності органів місцевого самоврядування здійснювати регулювання і управління суттєвою частиною суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах населення. Серед таких документів необхідно відзначити Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яку розроблено з урахуванням вимог Європейської хартії місцевого самоврядування, положень Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

У Концепції зазначається, що метою реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади є підвищення спроможності органів місцевого самоврядування створювати умови розвитку територіальних громад та їх об'єднань, а також забезпечення місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади територіальної доступності для мешканців цих громад адміністративних, соціальних та інших послуг [4].

Досягнення цієї мети передбачає: створення умов добровільного об'єднання територіальних громад, у яких створюються дієздатні органи місцевого самоврядування, спроможні виконувати законодавчо визначені повні та виключні власні, а також делеговані повноваження; недопущення дублювання повноважень, функцій та завдань органів місцевого самоврядування різних рівнів; забезпечення відкритості та підзвітності населенню територіальних громад діяльності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; розроблення механізмів контролю за якістю надання населенню адміністративних, соціальних та інших законодавчо визначених послуг відповідної якості [4].

Основними проблемами територіальної організації влади в Україні у контексті місцевого самоврядування, на наш погляд, можуть бути визначені такі:

1) недостатність правових, економічних та інших умов для утвердження місцевого самоврядування як одного з основних чинників розвитку місцевої демократії та громадянського суспільства, здатного ефективно вирішувати питання місцевого значення (житловокомунальні, енерго-, паливо-, водозабезпечення, соціальної інфраструктури) і здійснювати комплексний розвиток територій [2];

2) недосконалість правового урегулювання відносин між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на різних рівнях, що призводить до конфліктів та зниження ефективності їх діяльності;

3) невизначеність правового режиму системи адміністративно - територіального устрою, невпорядкованість правових засад для вирішення питань у цій сфері [2].

Причинами наведених проблем насамперед є:

- успадкування у державно-управлінських підходах застарілих уявлень про роль місцевого самоврядування у здійсненні влади в державі;

- неузгодженість (як між собою, так і внутрішньо) законів та інших нормативно-правових актів з питань місцевого та регіонального самоврядування [4];

- законодавча неврегульованість низки важливих питань, що зумовлює недостатню спроможність органів місцевого самоврядування якісно виконувати завдання, визначені для них Конституцією та законами України;

- низький рівень використання суспільством наявних можливостей для здійснення народовладдя, забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку територій [3].

Очікуваними результатами реформування є, в першу чергу, формування територіальних громад, здатних і спроможних вирішувати питання місцевого значення; чіткий розподіл повноважень між рівнями органів місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади; організаційна та матеріальна автономія територіальних громад та органів місцевого самоврядування, наближення якості їх діяльності до принципів Європейської хартії місцевого самоврядування; наближення адміністративних послуг до мешканців територіальних громад та їх об'єднань, підвищення якості цих послуг; формування системи контролю з боку держави та населення за їх наданням; зменшення диспропорцій у доступі до послуг у різних територіальних громадах.

На сучасному етапі розвитку України як демократичної, соціальної та правової держави реформування системи органів місцевого самоврядування є нагальною вимогою часу. Основною проблемою на цьому шляху є відсутність якісної нормативно-правової бази, що має забезпечувати дійсний розвиток місцевого самоврядування, тобто «право територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення», як це зокрема зазначено у Конституції України.

Головним чинником якісного управління є чіткій розподіл повноважень та компетенції між всіма органами державної влади як по горизонталі, так і по вертикалі, а також між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Важливим аспектом територіального розвитку є надання широких повноважень органам місцевого самоврядування під власну відповідальність, що має бути забезпечено відповідним законодавством. Децентралізація владних повноважень (передача частки повноважень органів центральної влади на регіональний та місцевий рівень) є найкращим засобом забезпечення ефективного місцевого самоврядування та якісного надання послуг населенню.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1325755500045835>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р Київ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>
3. Адміністративно-територіальна реформа в Україні : зауваження та рекомендації : Звіт групи експертів [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.narda.org.ua/sap/spaw/files/235747_870684.doc
4. Борденюк В. С. Місцеве самоврядування та державне управління : конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : монографія / В. С. Борденюк. - К. : Парламент. вид-во, 2007. - 576 с.
5. Паутова Т. О. Забезпечення розвитку місцевого самоврядування шляхом проведення адміністративно-територіальної реформи : авто- реф. дис. к. держ. упр. : спец. 25.00.04 / Т. О. Паутова ; Донец. держ. ун-т упр. - Донецьк, 2011. - 21 с.